علم آموزی زنان، گامی به سوی تعالی خانواده و نسل‌های بشری است

2 اردیبهشت 1404

علم‌آموزی، همزاد با خلقت انسان، ضرورتی برای حفظ حیات و کسب آرامش است. علم، نوری مقدس و ابزاری برای شناخت حقایق هستی است و اسلام، تعلیم و تعلم را حقی برابر برای زنان و مردان می‌داند. هیچ تفاوتی در این زمینه بین زن و مرد وجود ندارد و هر دو موظف به کسب علم و آموزش آن به دیگران هستند. علم‌آموزی زنان به دلیل نقش محوری آن‌ها در خانواده و تربیت نسل‌ها، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و سرمایه‌گذاری در این زمینه، آبادانی جامعه را به دنبال دارد. در همین راستا طاهر قلی زاده در یادداشتی به این مهم پرداخته است که در ادامه می‌خوانیم:

بنابر روایت مهر، تاریخ علم آموزی را می‌توان با تاریخ خلقت بشر یکی دانست چرا که انسان‌ها از ابتدا به دنبال فهمیدن و درک مسائل با اهدافی همچون حفظ حیات، کسب آرامش و رسیدن به منافع بوده‌اند پس بی‌شک هر زمان که بتوان وجود انسانی را در نظر گرفت تعلیم و تعلم را نیز در کنار او می‌توان یافت.

علم را می‌توان ماهیتی مقدس دانست که بر اساس مبانی قرآنی هر کسی به آن بیشتر زینت پیدا کند به حقایق هستی بیشتر دست یافته و در مقابل خالق‌جهان متواضع‌تر خواهد شد چنانکه خداوند متعال به این حقیقت چنین اشاره می‌فرماید «إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ» و این ماهیت علم است که همچون نور اسباب برطرف شدن تاریکی و ظلمت‌ها را فراهم خواهد آورد.

در دنیای امروز اهمیت تعلیم و تعلّم بر هیچ کسی مخفی نیست و انسان علی‌رغم تنوعی که در افرادش وجود دارد به طور کلی کسب علم و دانش را جز اولویت‌های خود به حساب می‌آورد و در این مسئله بر اساس مبانی دین اسلام و عقل، تفاوتی را بین زن و مرد نمی‌توان در نظر گرفت.

بلکه باید تعلیم و تعلّم را حق طبیعی و لازم برای انسان‌ها دانست که به واسطه آن علاوه بر پیشرفت‌های شخصی می‌توانند آثار مثبتی را در جامعه فراهم آورند و بر اساس روایت شریف نبوی مبنی بر «كُلُّكُم راعٍ و كُلُّكُم مَسؤولٌ عَن رَعِيَّتِه» می‌بایست کسب علم و یاد دادن آن به دیگران را وظیفه‌ای همگانی دانست که زن و مرد نسبت به آن برابر می‌باشند و تفاوت ظاهری افراد را صرفاً برای شناخته شدن انسان‌ها از یکدیگر و زیبا شدن و تکمیل تعاملات در زندگی روزمره در نظر گرفت که خداوند متعال چنین از آن یاد کرده «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَ جَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَ قَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ»

پس همانطور که بر اساس آیه شریفه «وَ لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَ فَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا» و کلام شیوای علامه طباطبایی (رحمه‌الله) در توضیح این مطلب که می‌فرماید «آیهٔ مورد بحث، در مقام امتنان و منّت‌نهادن، همراه با عتاب و سرزنش نسبت به نافرمانی بشر از خداوند است که این ویژگی ایجاب

می‌کند که مقصود از آیهٔ شریفه اعم از موحدان، مشرکان و کافران باشد؛ چه اگر مقصود، تنها انسان‌های خوب و مطیع بود، معنای امتنان و عتاب درست درنمی‌آید» کرامت انسانی را متوجه تمامی انسان‌ها می‌دانیم و بحث علم آموزی که یکی از ابزار مهم در شکوفایی کرامت انسانی محسوب می‌شود را نیز به صورت مطلق برای انسان‌ها در نظر خواهیم گرفت.

چنانکه آمد در بحث تعلیم و تعلّم تفاوتی را بین زن و مرد نمی‌توان قائل شد و این مسئله در حدیث نبوی چنین مورد تاکید قرار گرفته است که حضرت می‌فرماید «طَلَبُ اَلْعِلْمِ فَرِیضَةٌ عَلَی کُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ» و این مسأله جنبه‌های مختلف علم را شامل شده و از عمومیتی برخوردار است که حتی مباحث فقهی که برخی با نگاه خاص به آن نگاه کرده و محدودیت‌هایی را نیز برایش قائل هستند هم شامل خواهد شد.

در این رابطه توجه به روایتی پر محتوا از امام صادق (علیه‌السلام) خالی از لطف نیست که از حضرت سوال شد آیا زن می‌تواند به نیابت از مردی که حج به جا نیاورده حج انجام دهد؟ که حضرت در پاسخ فرمودند اگر آن زن قبلاً حج به جا آورده باشد و مسلمان و آشنا به مسائل شرعی باشد می‌تواند نایب شود و سپس به این نکته مهم اشاره فرمودند «فَرُبَّ اِمْرَأَةٍ أَفْقَهُ مِنْ رَجُلٍ» و با این عبارت حضرت متذکر می‌شوند کم نیستند زنانی که نسبت به مسائل، آگاه‌تر و داناتر از مردان محسوب می‌شوند.

فرمایش امام معصوم این حقیقت را می‌رساند که نه تنها در بحث علم، مواردی که احتیاج به تفقّه و دقت نظر دارد نیز برای بانوان محدودیتی نخواهد داشت بلکه چه بسا بتوان آنها را در جنبه‌های مختلفی حتی موفق‌تر از مردان دانست.

بلکه می‌شود گفت علم آموزی زنان و ارتقا بخشی به آن از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و لازم است مورد حمایت قرار بگیرد چراکه باید مادر را اولین آموزگار انسان و مدیر خانواده و تربیت کننده نسل‌ها دانست. با این نگاه طبیعتاً به هر میزان که مادر از سطح آگاهی بالاتری برخوردار باشد شکوفایی و رشد بیشتری در فرهنگ و آگاهی افراد پیرامونش می‌توان مشاهده کرد. از همین‌رو افزایش علم و آگاهی در او را می‌شود اسباب آبادانی یک خانواده بلکه نسل‌ها در نظر گرفت. لذا توجه، حمایت و صرف هزینه در این مورد را می‌توان در کنار ادای حق، سرمایه‌گذاری پرسود، و واجبی عقلی در نظر گرفت که منافع بسیاری برای زندگی انسان‌ها به دنبال خواهد داشت.